

Klassieke maatschap steeds minder gangbaar

Lex van Almelo, journalist

De klassieke maatschap van natuurlijke personen is in het wild bijna niet meer aan te treffen. De maatschap is doorgaans een verzameling praktijk-BV's. De grotere Nederlandse advocatenkantoren kiezen steeds vaker voor de NV.

Begin mei publiceerde de Adviescommissie Vereenvoudiging BV-recht haar aanbevelingen. In verschillende Europese lidstaten wordt hard gewerkt aan de vorming van attractieve rechtspersonen die het vestigingsklimaat moeten verbeteren. Een goed voorbeeld hiervan is de succesvolle introductie van de LLP (Limited Liability Partnership) in het Verenigd Koninkrijk: binnen een jaar bekeerden 2600 bedrijven zich tot deze rechtsvorm, waaronder negentig professionele dienstverleners. Nadat het Europese Hof van Justitie op 30 september vorig jaar in de zogenoemde Inspire Art-zaak onder meer bepaalde dat Nederland buitenlandse rechtspersonen geen minimumkapitaal kan voorschrijven, is de Nederlandse wetgever wakker geschud. In de zomermaanden komt Justitie met een wetsvoorstel, waarin de aanbevelingen van de Adviescommissie zijn verwerkt. De meest in het oog springende aanbevelingen van die commissie zijn de afschaffing van het voorgeschreven minimumkapitaal van € 18.000 en de grotere vrijheid om de BV naar eigen inzicht in te richten.

Minder vaart heeft het door velen gekritiseerde wetsvoorstel Personenvennootschappen, dat de status van concept nog altijd niet te boven is. Volgens dit concept worden de maatschap, de vennootschap onder firma en de commanditaire vennootschap straks een en dezelfde rechtsvorm: de openbare vennootschap. De vennoten kunnen ervoor kiezen de openbare vennootschap rechtspersoonlijkheid te geven. Als zij dat doen, vergemakkelijkt dat de toe- en uittreding van vennoten aanzienlijk. Voor de aansprakelijkheid maakt dat niet uit: in een openbare vennootschap zijn de vennoten hoofdelijk aansprakelijk. En daarmee lijkt de populariteit van de nieuwe personenvennootschap in de kiem te worden gesmoord.

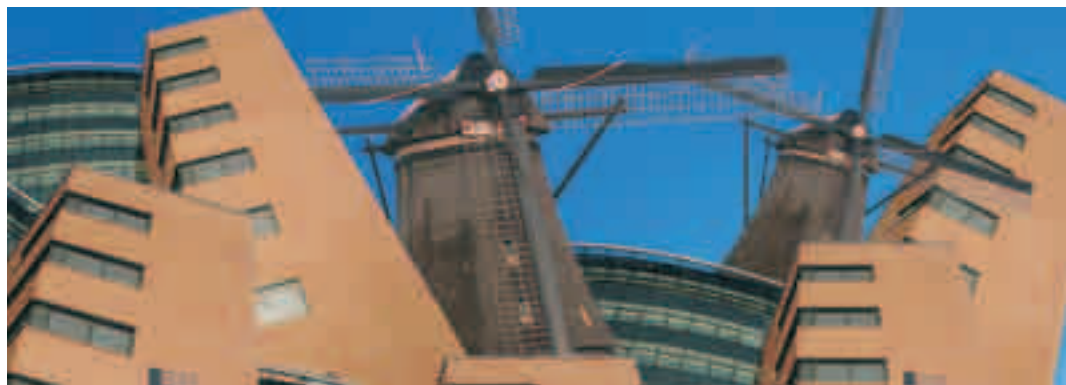
BEPERKING AANSPRAKELIJKHEID

Advocaten laten zich bij de keuze voor een rechtsvorm leiden door verschillende overwegingen:

zeggenschap (beslist iedereen over alles mee?), aansprakelijkheid (ben ik geheel/gedeeltelijk/privé aansprakelijk?) en continuïteit (hoe wordt het stokje doorgegeven als een van de maten/vennoten vertrekt?). En binnen zekere grenzen spelen ook fiscale overwegingen mee.

De behoefte om samen niet alleen de kosten en de winst te delen, maar ook gezamenlijk alle besluiten te nemen, leidt tot de keuze voor een klassieke maatschap van natuurlijke personen. Naarmate kantoren groter worden, groeit de behoefte aan een slagvaardig dagelijks bestuur. Een tweede inbreuk op het klassieke maatschapsmodel is dat de maten niet langer bestaan uit natuurlijke personen, maar uit de praktijkvennootschappen van de partners. Vaak bestaan die persoonlijke ven-

handen zijn van natuurlijke personen. Volgens hem heeft Nysingh in december vorig jaar niet zozeer voor de NV gekozen om de aansprakelijkheidsrisico's te beperken. De beroepsaansprakelijkheidsverzekering dekt die voldoende. 'Het belangrijkste argument dat de maten overtuigde een NV te worden was dat het toe- en uittreden van partners gemakkelijker wordt. Elk jaar komt er wel een nieuwe partner bij of gaat er een weg. Als maatschap moesten wij dan bijvoorbeeld steeds de lease- en financieringsovereenkomsten aanpassen.' Bovendien moet het vermogen van de maatschap worden uitgerekend om te kunnen bepalen hoeveel de vertrekkende maat meekrijgt. Bij de overgang naar een NV heeft Nysingh de contracten voor de laatste keer moeten aanpassen. Die

Illustratie: Andre Kluijzen

nootschappen uit een holding-BV en een werkmaatschappij-BV. Dankzij deze constructie blijft het privé-vermogen van de maten bij eventuele claims buiten schot, zij het dat de rechter in bijzondere omstandigheden (bijvoorbeeld wanbeleid) door deze verdedigingslinie heen kan prikken.

Door het advocatenkantoor als geheel in de vorm te gieten van een BV of NV is de aansprakelijkheid van de compagnon normaal gesproken beperkt tot zijn aandelenbezit. Daarbij hebben deze vennootschappen het voordeel dat het vertrek of de komst van een compagnon minder financiële en contractuele besommeringen met zich meebrengt.

Van de grotere Nederlandse kantoren zijn bijvoorbeeld Nauta Dutilh, De Brauw en Stibbe een NV, waarvan de aandelen in handen zijn van de praktijkvennootschappen van de compagnons.

'De NV is sjieker dan de BV,' zegt notaris Jan van Leeuwen, een van de twee leden van de raad van bestuur van Nysingh NV, waarvan de aandelen in

overgang was volgens Van Leeuwen niet zo groot, omdat het kantoor al eerder een stap had gezet naar een bestuursstructuur, waarin niet alle maten meer over alles mee beslissen.

MAATSCHAPPEN EN PARTNERSHIPS

Onder grotere kantoren is de maatschap nog niet uitgestorven. Loyens & Loeff, Houthoff, Holland Van Gijzen, DLA Schut & Grosheide, AKD Prinsen Van Wijmen, Plas & Bossinade zijn nog alle maatschappen. Op de twee laatstgenoemde na, bestaan deze maatschappen uit de praktijkvennootschappen van de partners. Bij AKD Prinsen Van Wijmen en Plas & Bossinade bestaat een mengvorm. 'Voor de jonge maten is een BV, gezien hun winstaandeel, nog niet lonend,' zegt Jan Leo de Hoop van Plas & Bossinade.

Een vreemde eend in de bijt is Verheyden c.s. Advocaten: een eenmanszaak met vier advocaten in loondienst. Op de ochtend voordat het *Advocatenblad* Jan Verheyden belt, heeft hij net met zijn

Gemengde sport

accountant aan tafel gezeten om de overgang naar een BV (een holding- en een werk-BV) te bespreken. Niet om de aansprakelijkheidsrisico's te beperken, maar om de continuïteit van zijn kantoor te waarborgen. Verheyden acht de tijd rijp om aan zijn opvolging te werken. De bedoeling is dat hij in de loop van de komende jaren met zijn managementtaken geleidelijk ook aandelen overdraagt aan de advocaten die hij in dienst heeft.

Dankzij de Angelsaksische invasie staan tussen de molens ook enkele wolkenkrabbers. De buitenlandse kantoren bedienen zich van Engelse of Amerikaanse rechtsvormen. Zo is Freshfields Bruckhaus Deringer een partnership, ofwel een maatschap van natuurlijke personen naar Engels recht. De partners zijn volledig aansprakelijk en beperken aansprakelijkheid niet met *general conditions*. Jan Willem van der Staay: 'Het is een beetje ouderwets. Maar grote Amerikaanse en Engelse financiers die ons bij miljardentransacties inschakelen voor *second opinions* houden er niet zo van als de aansprakelijkheid wordt beperkt tot twee- of driemaal de *fee*. Om fouten te voorkomen hebben wij daarom *risk control procedures*.'

Ook de partners van Allen & Overy zijn natuurlijke personen. Deze 'members' vormen wereldwijd een LLP naar Engels recht. Alleen de compagnons uit Singapore en Japan maken geen deel uit van de LLP, omdat hun wetgeving dat niet toestaat. Via contracten is de status van deze compagnons feitelijk dezelfde als die van de andere 'members'.

De partners van Greenberg Traurig vormen wereldwijd een LLP naar Amerikaans recht; de partners heten er 'shareholders'. In hoeverre deze LLP verschilt met de Engelse wil het kantoor niet toelichten.

De internationale structuren kunnen grote aansprakelijkheidsrisico's met zich meebrengen. Om die reden kan het domino-effect van claims maar het best gestopt worden aan de grens. Dat kan door het internationale netwerk vooral niet te strak aan elkaar te knopen. Zo is EY Law, waaraan Holland Van Gijzen verbonden is, een los samenwerkingsverband van nationale maatschappen. Wouters Advocaten was destijds aan accountantskantoor Arthur Andersen verbonden door het lidmaatschap van een Zwitserse vereniging. Tot op heden heeft deze constructie bij internationale advocatenkantoren nog geen navolging gevonden.

OPENBARE VENNOOTSCHAP

Het is niet uitgesloten dat de vereenvoudigde BV straks aantrekkelijker wordt voor advocatenkantoren. Maar in het algemeen vinden advocaten de toevoeging BV op de voorgevel niet bijzonder chic. Het informele karakter van de maatschap is een groot pluspunt, dat echter aan waarde verliest naarmate het kantoor groter wordt. Voor de openbare vennootschap – waarbij de vennoten, ondanks een eventuele keuze voor rechtspersoonlijkheid, hoofdelijk aansprakelijk zijn – lijkt nog geen advocaat warm te lopen. Jan Leo de Hoop: 'Dan liever een NV, hoewel de voorgevormde structuur daarvan lastig is.' Een personenvennootschap met beperkte aansprakelijkheid, zoals de LLP, zou daarentegen 'een welkome vorm kunnen zijn'.

Dat zou dan wel een Nederlandse LLP moeten zijn, want er zijn maar weinig cliënten die een buitenlandse rechtsvorm vertrouwenwekkend vinden. Voorlopig lijken zich twee conclusies aan te dienen voor de wetgever. De voorgestelde openbare vennootschap voorziet bij advocaten niet in een behoefte. En, in tegenstelling tot wat de Adviescommissie Vereenvoudiging BV-recht aanbeveelt, lijkt de introductie van een nieuwe rechtsvorm wel degelijk het overwegen waard.

De familiepraktijk was jarenlang het korfbal onder de juridische sporten. Een tak van sport zonder allure, maar niettemin veel complexer dan het populaire voetbal. Probeer de bal maar eens met zo'n malle *zesjesworp* in die hoge mand te krijgen.

De echtscheidingsadvocaat kon weliswaar grossieren in zielige verhalen, maar echte triomf aan de lunchtafel was er niet bij. Weinig kantoorgenoten worden immers enthousiast gemaakt met een verhaal over een ingewikkelde alimentatieberekening.

Nu zullen veel van deze advocaten niet zitten te wachten op een pronkende praktijk. Ze zijn blij met een mooi echtscheidingsconvenant. Tevreden met een geslaagde bemiddeling of een harmonieuze omgangsregeling. Het zijn de oprechte korfbal liefhebbers.

Liefhebbers van de echte contactsporten moeten er niet aan denken. En toch werpen ook zij zich nu op de familiepraktijk. Dat werd onlangs voor het grote publiek duidelijk. Onze stoere strafpleiter Bram te Amsterdam doet de echtscheiding van Patty Brard. Samen met Patty ging hij naar het politiebureau om aangifte te doen wegens verduistering van de huishoudportemonnee door de aanstaande ex René. Een miljoenenpubliek kon meesullen van deze *reality soap*. Het weerhield de rechter er niet van aan de verstoppen echtgenoot een zeer riante alimentatie toe te kennen, waarover in de volledige leesportefeuille door Patty moord en brand werd geschreeuwd. Niettemin heeft Brammetje de familiepraktijk een grote dienst bewezen. Weinig advocaten haalden met hun familiezaak eerder zo'n groot publiek.

De echtscheidingspraktijk is in één keer *opgesekst*.

Maar niet alleen de *reality soap* draagt hier aan bij. Ook de *soap reality*. De wereld van Quote 500. De rijke Nederlanders die een duidelijk gezicht hebben gekregen. Hun liefdesleven daarmee ook. En door de verwording van de Nederlandse *captains of industry* tot parmantige aspergefesteeters en publieke haringhappers, volgen veel advocaten likkebaardend de huwelijken die achter de heren aanslepen. Wanneer door de recessie de spoeling van de sectie ondernemingsrecht dun wordt, moet je je aandacht immers verleggen.

Ik voorspel dat binnenkort de speciale cursussen volgen. 'Divorce law in a corporate environment' of 'Poison pills and Golden Parachutes in Marriage Contracts'. Engelstalige titels doen het nu eenmaal beter dan 'Alimentatierekenen Bruto' of 'Turks familie-recht'.

Wie zich erin verdiept weet dat bij een boedelscheiding vrouwen altijd kiezen voor vastgoed. Mannen voor aandelen en opties. Dat is een natuurlijke verdeling. (Dat pakte voor ex-Ahold topman Cees van der Hoeven wat lullig uit. Hij moet nu leven van de inkomsten uit de nagelstudio van zijn tweede vrouw). Je moet er als advocaat wel voor zorgen aan de goeie kant te staan.

George Clooney laat daar een mooi staaltje van zien in de film *Intolerable Cruelty*. Hij speelt een echtscheidingsadvocaat die het aanlegt met de verleidelijke Catherine Zeta-Jones, die jacht maakt op grote boedels van steenrijke sukkels. Hollywood heeft de erotiek en glamour van de Amerikaanse echtscheidingspraktijk de Nederlandse huiskamers binnengebracht.

Misschien heeft dat sommige voetballende confrères wel tot het korfbal aangezet. Neem die confrère uit het zuiden des lands. Hij werd onlangs op de vingers getikt door het Hof van Discipline omdat hij een intieme relatie met zijn cliënte was aangegaan. Hij liet beslag leggen op een dure oldtimer van de wederpartij om zijn eigen declaratie te voldoen. Volgens *Het Limburgs Dagblad* reageerde hij verbaasd op de berisping 'omdat het hof advocaten doorgaans een grote bewegingsvrijheid toestaat als het gaat om het opkomen voor de belangen van hun cliënten.'

Dat op- en neergaande bewegingen daar ook onder zouden vallen, was op zich een originele vondst. Hij vergiste zich echter in één ding. Korfbal is een gemengde sport, maar het douchen is gescheiden.